

Kókai Károly

Akzent Ungarn – magyar akcentus

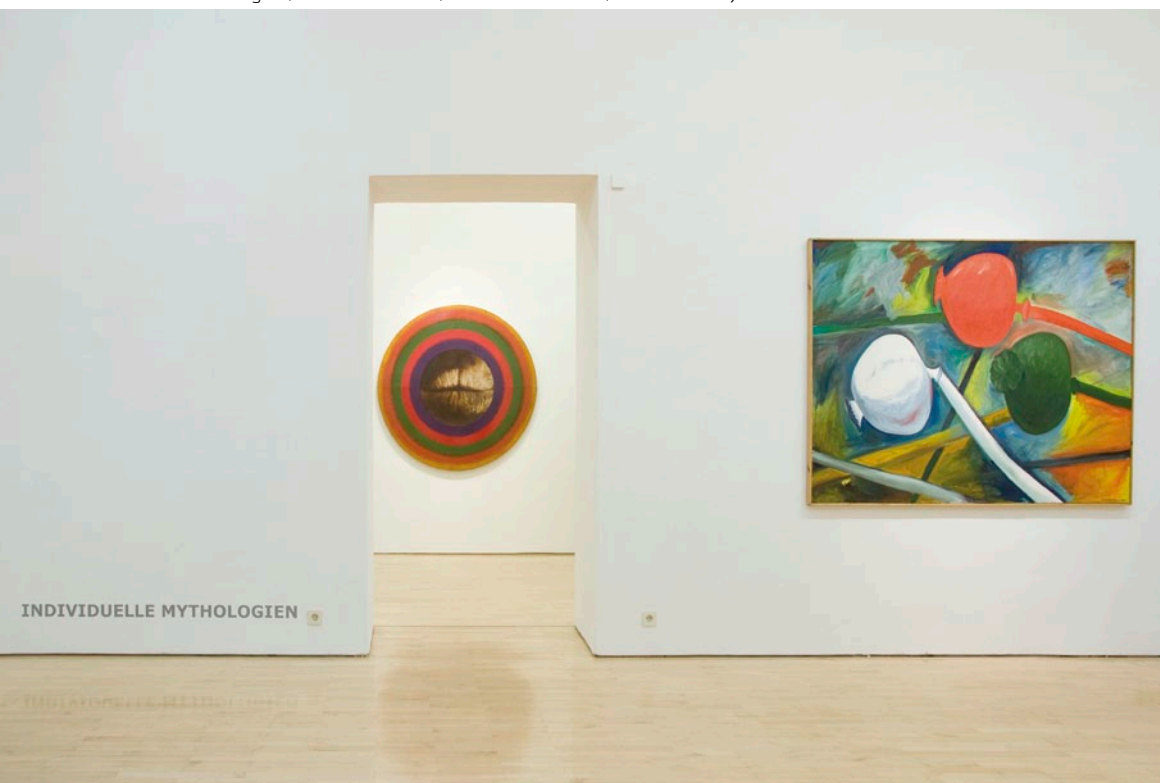
Magyar művészet a Neue Galerie Graz gyűjteményéből

- Neue Galerie, Graz
- 2009. június 27 – szeptember 6.

■ A grazi múzeum nyári kiállítása egy sorozat részeként a stájer tartományköz-pont magyar gyűjteményét mutatja be, mely az 1970-es évek elejétől jött létre. Grazban pillanatnyilag mintegy kétszáz mű található és ezzel – a kiállítás magyar szakértője, FABÉNYI JÚLIA szerint – számszerűsítve ez a legjelentősebb külföldi, kortárs magyar művészeti kollekciónak számít.

Jóllehet az osztrák gyűjtemény lényegében az 1970-es és 1980-as években jött létre, az *Akzent Ungarn* című kiállításon egy nagyobb történelmi keretbe ágyazva kerül mindez a látogató elé. A kiegészítésként elsősorban a pécsi Janus Pannonius Múzeumból kölcsönzött művek a történetet a magyar avantgárd első korszakával indítják. BORTNYIK SÁNDOR 1921-es képarchitektúrái, KASSÁK LAJOS az 1960-as években keletkezett, korai konstruktivista alkotásaira emlékeztető művei – köztük egy, a kiállítás dokumentációja szerint az 1967-ben elhunyt művész által 1972-ben a grazi múzeumnak ajándékozott alkotás (!) –, MOHOLY-NAGY LÁSZLÓ fotói és grafikái jelzik azt a hagyományt, amelyet VASARELY alkotásai kötnek össze a 70-es és 80-as évek művészetével. Vasarely volt ugyanis az, aki lényegesen hoz-

Akzent Ungarn, Neue Galerie Graz; részlet a kiállításról; © fotó: Rosta József

zájárult Kassák 1960-as évekbeli nemzetközi újrafelfedezéséhez, és Vasarely alkotásai bizonyos szempontból ugyanúgy visszavezethetők a Kassák nevével összeköthető hagyományra, mint számos, úgynevezett „geometrikus tendenciában” alkotó művész – így többek között NÁDLER ISTVÁN, BAK IMRE és HENCZE TAMÁS – tevékenysége. A másik oldalon, a jelenkorhoz közeledve a kiállításon szerepelnek olyan művek is, mint például VESZELY BEÁTA és EL-HASSAN RÓZA egy-egy objektje, amelyek ugyanolyan kevésbé illenek bele a bemutató egészébe, mint HAJAS TIBOR és ERDÉLY MIKLÓS egy-egy, más gyűjteményből idekölcsönzött munkája. A grazi kiállítás nem azért figyelemreméltó, mert hogy történelmi áttekintést láthatnánk a 20. század magyar képzőművészetéről – amit ezek a kiegészítések sugallnak –, sokkal inkább azért, mert a huszadik század utolsó három évtizedének magyar festészeti terméséből találunk itt egy reprezentatív válogatást.

Hogyan lehetséges ez? A magyarázat a Neue Galerie valamikori vezetőjének a kezdeményezésében keresendő. A *Stájer nemzetközi festőheteket* 1966 és 1992 között rendezték meg, az első években olasz, jugoszláv és osztrák, 1973 óta pedig magyar képzőművészek részvételével. A stájer főváros magát egy úgynevezett alpkadriai régió központjának tekinti, ugyanakkor egy történelmileg messze visszanyúló hagyományra is hivatkozik. A kora újkorban Graz (Grác) központtal létezett egy Innerösterreich nevű tartomány, amelynek területe később az előzőleg említett három országhoz tartozott. A kezdeményezés középpontjában a grazi „új galéria” akkori (tehát 1966 és 1992 közötti) vezetője, WILFRIED SKREINER állt, és neki köszönhető az is, hogy magyar művészek is részt vehettek a programban.

A magyar művészet és Graz városa közötti kapcsolatok egyrészt történelmi, másrészt a véletlenek sorozata is alakította. Ide tartozik többek között az is, hogy a Wilfried Skreiner és HEGYI LÓRÁND közötti személyes ismeretség és barátság számos döntést meghatározott, amelyeknek következményei aztán természetesen ugyancsak ennek függvényében alakultak. A festőhetekre érkező művészek kiválasztásánál több esetben döntő szerepet játszott, hogy Graz és Pécs testvérvárosok. Skreiner regionális kultúrpolitikától ösztönözve elsősorban a nyugat-magyarországi megyéket látogatta. A festőhetek résztvevői a vendéglátásért cserébe egy-egy itt készült művet adományoztak a gyűjteménynek. A nyolcvanas években a múzeum (Hegy Lóránd tanácsadói tevékenysége részeként) vásárolt ugyan műveket, a gyűjtemény legjelentősebb része azonban ajándékozás útján került ide. Így tehát a gyűjtemény növekedését nehezen lehetne szisztematikusan nevezni, elsősorban személyes és kul-

